

PRÁVO NA SPRAVODLIVÉ SÚDNE KONANIE A PRÁVO NA OBHAJOBU

Kedže výpoveď svedka poškodeného, nevypočutého na hlavnom pojednávaní, vykonaná prečítaním zápisnice o jeho výsluchu z prípravného konania bola určujúcim a kľúčovým dôkazom („déterminante“) na odsúdenie sťažovateľa, bolo povinnosťou konajúcich súdov postupovať nanajvyš opatrne a podrobiť postup prísnemu preskúmaniu spoľahlivosti tohto dôkazu vrátane rešpektovania pevných procesných záruk.

Na strane sťažovateľa, ktorý nemal v žiadnej fáze konania možnosť konfrontovať kľúčového svedka obžaloby, došlo ku skráteniu práv obhajoby spôsobom nezlučiteľným s obsahom čl. 6 ods. 3 písm. d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, čím bol sťažovateľ pripravený o spravodlivé súdne konanie garantované čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

(Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 2/2012 z 30. októbra 2012)

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu Rudolfa Tkáčika a zo sudcov Jána Auxta a Ľubomíra Dobríka na neverejnom zasadnutí 30. októbra 2012 o sťažnosti J. V., B., zastúpenej spoločnosťou F., s. r. o., Bratislava, v mene ktorej koná advokát doc. JUDr. B. F., PhD., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práv na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 a na riadne dokazovanie podľa čl. 6 ods. 3 písm. d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom a uznesením Krajského súdu v Bratislave z 22. apríla 2010 v konaní vedenom pod sp. zn. 2 To 27/2010 a postupom a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 2. februára 2011 v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Tdo 1/2011 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo J. V. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jej práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 a na riadne dokazovanie podľa čl. 6 ods. 3 písm. d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom a uznesením Krajského súdu v Bratislave z 22. apríla 2010 v konaní vedenom pod sp. zn. 2 To 27/2010 a postupom a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 2. februára 2011 v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Tdo 1/2011 **p o r u š e n é b o l i .**

2. Uznesenie Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 2 To 27/2010 z 22. apríla 2010 a uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Tdo 1/2011 z 2. februára 2011 **z r u š u j e** a vec v r a c i a Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.

3. J. V. finančné zadosťučinenie **n e p r i z n á v a .**

4. Krajský súd v Bratislave a Najvyšší súd Slovenskej republiky **s ú p o v i n í** J. V. uhradiť trovy právneho zastúpenia v sume 475,93 € (slovom štyristosedemdesiatpäť eur a deväťdesiattri centov), z ktorej je povinný zaplatiť jej Krajský súd v Bratislave 317,28 € (slovom tristosedemdesiat päť eur a dvadsaťosem centov) a Najvyšší súd Slovenskej republiky 158,65 € (slovom stopäťdesiatosem eur a šesťdesiatpäť centov) na účet jej právneho zástupcu spoločnosti F., s. r. o., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 16. mája 2011 doručená sťažnosť (doplnená podaniami doručenými ústavnému súdu 21. júna 2011, 12. júla 2011, 14. septembra 2011 a 12. októbra 2011) J. V., B. (ďalej len „sťažovateľka“), v ktorej namietala porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na riadne dokazovanie podľa čl. 6 ods. 3 písm. d) dohovoru postupom a rozsudkom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) z 23. novembra 2009 v konaní vedenom pod sp. zn. 1 T 83/2007, postupom a uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) z 22. apríla 2010 v konaní vedenom pod sp. zn. 2 To 27/2010 a postupom a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) z 2. februára 2011 v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Tdo 1/2011.

V sťažnosti sťažovateľka uviedla, že bola označeným rozsudkom okresného súdu odsúdená na podmienený trest odňatia slobody vo výmere dvoch rokov a bola jej uložená povinnosť nahradiť poškodenému škodu vo výške 32 175,30 €, a to pre trestný čin sprenevery podľa ustanovení § 248 ods. 1 a 4 písm. c) zákona č. 140/1961 Zb. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“), keďže v zmysle rozsudku okresného súdu si mala prisvojiť finančné prostriedky, ktoré jej boli zverené zmluvami o prístupí ku zmluvám o vklade (ďalej len „zmluvy o prístupí“), keď bez súhlasu a vedomia majiteľa (poškodeného) mala vybrať tieto finančné prostriedky a použiť ich pre vlastnú potrebu napriek tomu, že mali byť použité výlučne pre potreby spojené so starostlivosťou o poškodeného. O odvolaní, ktoré podala sťažovateľka proti prvostupňovému rozhodnutiu, rozhodol krajský súd tak, že ho v zmysle ustanovenia § 319 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) ako nedôvodné zamietol. Dovolanie podané proti uzneseniu krajského súdu opierajúce sa o dôvody podľa ustanovenia § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku (založenie rozhodnutia na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku a na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia Trestného poriadku) bolo najvyšším súdom odmietnuté v zmysle ustanovenia § 382 písm. c) Trestného poriadku pre nedostatok dovolacích dôvodov.

Sťažovateľka v sťažnosti uviedla túto argumentáciu:

«Skutková podstata trestného činu sprenevery predpokladá, aby predmetom útoku bola cudzia vec, ktorá bola zverená, pričom objektívnou stránkou je prisvojenie si a subjektívnou stránkou úmysel. Máme za to, že obžalobe sa v konaní vôbec nepodarilo nepreukázať, že sťažovateľka vykonala skutok tak, ako je uvedený vo výroku rozsudku a tiež nepreukázala jej vinu z hľadiska naplnenia obligatórnych znakov skutkovej podstaty trestného činu sprenevery a preto je rozhodnutie súdu o vine, treste a náhrade škody nesprávne a to z nasledovných dôvodov:

1. nesprávne právne posúdenie zmlúv o prístupí ku zmluvám o vklade

Dňa 10.01.2003 sťažovateľka uzatvorila s poškodeným, ako pôvodným majiteľom vkladnej knižky a bankou S. a.s., B., Zmluvy o prístupí ku zmluve o vklade. Na základe týchto zmlúv sa sťažovateľka stala spolumajiteľom (výslovne uvedené v zmluve), nie iba

disponentom, peňažných vkladov na týchto vkladných knižkách, pričom na právne úkony týkajúcich sa vkladov na vkladných knižkách bola oprávnená a povinná spolu s poškodeným spoločne a nerozdielne, t. j. solidárne. Tieto zmluvy boli uzatvorené slobodne a vážne bez uvedenia podmienok použitia vkladu na vkladných knižkách alebo iných obmedzení, či už písomne alebo ústne a pred tretími osobami — pracovníčkami banky. To, že sťažovateľka sa stala spoluvlastníčkou vkladov na vkladných knižkách, na základe zmeny vlastníctva k nim na základe vyššie uvedených zmlúv, potvrdzuje aj oznámenie S., a.s. z 17.9.2007 a z 19.9.2007 (príloha č. 1 a č. 2).

Podpísanie týchto zmlúv v banke bolo písomným zakončením a faktickým i právnym písomným potvrdením ústneho darovania peňažných vkladov na týchto vkladných knižkách zo strany manželov M. sťažovateľke, ktoré jej zabezpečilo po právnom úkone darovania aj reálnu možnosť disponovať s darom - vkladmi na vkladných knižkách. Táto zmluva tiež preukazuje úmysel poškodeného a jeho manželky, previesť vlastníctvo vkladov na sťažovateľku, nielen právo dispozície, ako tvrdí obžaloba.

Poznámka

Uvedené zmluvy o prístupí ku zmluvám o vklade boli dňa 10.01.2003 spísané v pobočke banky – S., a.s. B., ktorá bola najbližšou pobočkou k bytu, kde sťažovateľka spoločne s p. M. bývali. Vzhľadom na skutočnosť, že zrušenie pôvodných zmlúv bolo podľa pracovníčky banky možné urobiť iba v centrále na S. č. 4, kde boli zmluvy vedené, došlo „iba k prístupí“ s tým, že na centrálu zájdu keď bude lepšie počasie. Počasie v B. sa však v ten deň prudko zhoršilo a napadlo veľa snehu. Návštevu banky teda odložili na lepšie počasie a už sa tam nedostali. Zomrela p. G. M., zdravotný stav p. M. sa zhoršil a bol dva krát hospitalizovaný. Po návrate z nemocnice a zotavení odišiel „na dovolenku“ do P.

Banka, S., a.s., v súvislosti s vkladmi, pozná aj obsahovo odlišné, tzv. dispozičné právo, ktoré umožňovalo disponentovi iba nakladať (disponovať) vkladom majiteľa, bez toho, aby sa tento disponent stal majiteľom vkladov, pričom táto dispozičia neumožňovala rušenie vkladov. Pri tomto inštitúte boli vklady pre disponenta vždy cudzími vecami a nakladať s nimi mohol len podľa pokynov a vôle majiteľa vkladov. Ak by poškodený a jeho manželka mali vôľu, aby sa sťažovateľka stala iba disponentom vkladov, aby ich mohla použiť len na starostlivosť a potom až po smrti, určite by poškodený neuzatvoril zmluvy o prístupí k zmluvám o vklade, na základe ktorých sa sťažovateľka stala spolumajiteľkou vkladov, ale len zmluvy o dispozičii s vkladmi.

Zmluvy o prístupí ku vkladom dokazujú, že:

- poškodený s manželkou daroval peňažné prostriedky na vkladoch sťažovateľke, nakoľko v zmysle uzatvorených zmlúv, sa sťažovateľka stala spolumajiteľkou vkladov, čomu musel predchádzať prejav vôle poškodeného a jeho manželky spojený s prevodom práv k vkladom, ktorým bolo darovanie vykonané na Vianoce 2002 a ktoré bolo fakticky i právne potvrdené poškodeným podpísaním zmlúv; úmysel darovať vklady je preto jednoznačne zrejmý z podpisu zmlúv o prístupí k zmluvám o vklade;

- sťažovateľka sa stala spolumajiteľkou vkladov so všetkými právami a povinnosťami vo vzťahu k druhému spolumajiteľovi a dlžníkovi (banke) a vo vzťahu k banke aj solidárnym veriteľom, čo možno vyvodit' z práv a povinností dohodnutých v zmluvách o prístupí k zmluvám o vkladoch a pričom záver len o dispozičnom práve z obsahu týchto zmlúv nie je možné vyvodit';

- sťažovateľka sa nestala iba disponentom vkladov, nakoľko v prípade takejto vôle poškodeného, poznala banka osobitný inštitút, osobitný typ zmluvy, umožňujúci len dispozičiu

s vkladom, ktorý však poškodený nechcel uzatvoriť, nakoľko v tom čase a na tom mieste si bol vedomý toho, že vklady s manželkou daroval;

- podpísané zmluvy o prístupí k vkladom výslovne zakotvovali, že sťažovateľka sa stáva spolumajiteľkou vkladov, pričom mala právo aj rušenia vkladov, čo banka „iba disponentovi“, ako to neskôr začal tvrdiť poškodený, nepriznávala;

- neboli určené žiadne podmienky použitia vkladov zo strany poškodeného alebo jeho manželky,

- možno teda skonštatovať, že je veľmi nepravdepodobné, že poškodený s manželkou najprv uzavreli so sťažovateľkou, hoci aj ústne, dohodu o dispozícii a účele použitia vkladov na vkladných knižkách a následne v rozpore s touto dohodou by poškodený v banke podpísal dohody o prístupí k vkladom, na základe ktorých sa stala sťažovateľka spolumajiteľkou vkladov, nie iba disponentom, nakoľko jeden prejav vôle by odporoval druhému a preto je viac ako isté, že podpisu zmlúv predchádzalo darovanie;

Z odôvodnenia, či skôr len z holého konštatovania prvostupňového súdu, vôbec nie je zrejmé, akou právnou úvahou (právnym a skutkovým zdôvodnením) súd dospel jednoznačne a nepochybne k tomu, že zmluvami o prístupí k zmluvám o vkladoch sa sťažovateľka stala len disponentom a nie spoluvlastníčkou vkladov a vlastníckmi zostal poškodený a jeho manželka. Preto považujem toto zdôvodnenie uvedených zmlúv súdom za nedostatočné a nepreskúmateľné, nemajúce oporu v právnych predpisoch.

2. nesprávne hodnotenie vykonaných dôkazov z hľadiska ich pravdivosti a vierohodnosti

Výpoveď poškodeného a jej pravdivosť a vierohodnosť

Po zhodnotení výpovedí poškodeného v prípravnom konaní, i jeho písomných vyjadrení je nepochybné, že tieto je potrebné vyhodnotiť ako neverohodné, účelovo menené a doplňané a v niektorých prípadoch si vzájomne odporujúce, ako i odporujúce tvrdeniam iných svedkov na strane obžaloby a to z nasledovných dôvodov:

- poškodený pri výsluchu pred vyšetrovateľom dňa 21.3.2005 i v samotnom trestnom oznámení popiera, že by obžalovanej daroval vklady na vkladných knižkách, tvrdí že ich dal obžalovanej len do opatery pre jeho potreby a potreby jeho manželky s tým, že peniaze ktoré zostanú, môže vybrať a použiť pre seba — toto popieranie darovania je v rozpore s vyjadreniami o darovaní obsiahnutými v týchto listinách:

1. v liste z 30.11.2004, kde píše: „Áno s tetou sme Vám poskytli nemalý obnos peňazí na kúpu záhrady s tým, že tam budeme tráviť spoločne chvíle voľna a oddychu“ (príloha č. 3 k odvolaniu),

2. v liste z 10.4.2006, kde píše: „... áno to bola pravda, že sme spoločne schvaľovali, že táto darovaná suma sa použila na kúpu záhrady“ (príloha č. 4 k odvolaniu).

S týmito vyjadreniami poškodeného, na ktoré upozorňovala obhajoba i sťažovateľka, sa súd pri odôvodňovaní rozsudku vôbec nevysporiadal, nie je zrejmé, prečo ich súd nepovažoval za dôležité pre konanie a prečo nemohli spochybniť dôveryhodnosť poškodeného ako svedka a naopak podporiť pravdivosť tvrdení sťažovateľky.

- darovanie vkladných knižiek potvrdzuje aj fotografia (príloha č. 5 k odvolaniu), zachytávajúca poškodeného s manželkou, sťažovateľkou a jej dcérou na Vianoce roku 2002, pred darovaním vkladných knižiek, na ktorých pod stromčekom v pravom dolnom rohu sú tieto vkladné knižky zabalené v baliacom papieri a previazané stuhou; darovanie vkladných knižiek pod stromčekom nebolo aktom darovania len knižiek (obalu), ale aj ich obsahu, teda práva na vklady s nimi spojené; tento dôkaz sme predložili až v odvolacom konaní, nakoľko

sťažovateľka považovala tieto fotografie za stratené a podarilo sa jej ich nájsť až po vyhlásení rozsudku.

- poškodený pri výsluchu pred vyšetrovateľom dňa 21.3.2005 i v samotnom trestnom oznámení spomína len ústnu dohodu o spôsobe použitia peňazí na vkladoch, pričom však v rozpore s týmito tvrdeniami naopak, vo vyjadrení z 10.4.2006 (príloha č. 4 k odvolaniu), adresovanom Okresnému súdu Bratislava III, sp. zn.: 12C/122/2005, o vrátenie daru uvádza, že uzatvoril aj s manželkou a V. písomnú dohodu o tom, že peniaze môžu vybrať až po smrti; tomuto tvrdeniu odporuje aj vyjadrenie svedkyne V. pred vyšetrovateľom uvádza, že mal byť napísaný listok, že peniaze majú byť uložené v banke do tej doby, kým ona s manželom nezomrú; iní svedkovia existenciu písomnej dohody nepotvrdili, pričom vzhľadom na takú blízkosť svedkov V., C. a S., s poškodeným a jej manželkou, ako to títo svedkovia na hlavnom pojednávaní o sebe uvádzali, sa javí ako krajne nepravdepodobné, že by im o existencii písomnej dohody manželia M. nič nepovedali — z týchto odporujúcich si tvrdení poškodeného, rozchádzajúcich sa v podstatnej náležitosti a to či bola dohoda o použití vkladov uzatvorená písomne alebo ústne vyplýva, že ako svedok je poškodený nevierohodný, nakoľko buď účelovo tvrdí, že existovala takáto dohoda a preto, keďže túto nepravdu nedomyslel úplne, mu niektoré detaily unikajú, z čoho potom vyplýva rozpor v jeho vyjadreniach alebo to svedčí o tom, že si na okolnosti okolo prenechania vkladných knižiek nepamätá presne, čo taktiež spochybňuje jeho vierohodnosť ako svedka.

- poškodený tiež nepravdivo uvádza vo svojom doplnení trestného stíhania z 12.12.2005, že: „V. majú 2 záhrady, ktoré kúpili ešte za života mojej manželky“. (prílohy č. 6); podľa kúpnych zmlúv založených v spise, 1. záhrada bola kúpená 12.4.2002, pred smrťou pani M. a 2. druhá záhrada bola kúpená v januári 2004 s tým, že záloha bola vyplatená koncom decembra 2003 a pani M. zomrela 7.4.2003.

- z vyjadrení poškodeného vyplýva, že s odstupom času, nevníma právne úkony spôsobom, akým prejavil vôľu, ale ako si myslí, že ju prejavil, často mení postoje a názory - toto vyplýva napr.:

1. z listu z 12.8.2004 (príloha č. 7), kde spomína: „... keď z môjho vlastného bytu ...“, aj keď list písal po darovaní bytu dňa 10.11.2000 - byt síce už daroval, stále ho však považuje za svoj byt a tiež

2. z listu z 12.12.2005, kde v 3 odseku píše: „Rozmýšľam a pozerám na ten Váš pozdrav...“ a na jeho konci protichodne: „... Vaše listy a pohľadnice vôbec nečítam...“ (príloha č. 8),

Tieto listiny preukazujú zmätenosť v správaní sa poškodeného, rozpor s tým, ako poškodený prejavil vôľu a s tým, ako prejavenu vôľu vníma neskôr. Rovnako tak možno posúdiť jeho zmätenosť ohľadne vnímania darovania vkladných knižiek - údajne chcel dať obžalovanej len dispozíciu k peniazom po ich smrti, no sám uvádza, že 10.1.2003 podpísal ako pôvodný majiteľ zmluvu s prístupujúcim majiteľom; toto vyplýva to aj z vyjadrenia svedka Kuchtu, ktorý vo svojej výpovedi na hlavnom pojednávaní tvrdí, že: „M. mu sľúbila 100.000.- Sk z prerozdelenia, no následne si to rozmyslela, dá tomu, kto dochová..., kto sa postará, im nič nedali len sesterniciam, bratrancom...“, pri otázke sťažovateľky uvádza, že: „Sám sa zháčil, keď ho M. požiadala prerozdeliť peniaze, či ho len skúša.“

Máme za to, že rovnaký posun vo vnímaní svojich právnych úkonov nastal u poškodeného aj po darovaní vkladných knižiek, keď voči sťažovateľke a jej manželovi prejavil vôľu vkladné knižky darovať a s odstupom času to však vníma len ako zverenie vkladných knižiek do opatery a preto táto zmena názoru nemôže byť na škodu sťažovateľky.

- poškodený sa účelovo vyhýba konfrontácii so sťažovateľkou v prípravnom konaní i výsluchu pred súdom – toto vyhýbanie sa zdôvodňuje zlým zdravotným stavom, doložené lekárske potvrdením, avšak: v liste adresovanom vyšetrovateľovi 6.8.2006 (príloha č. 9 k odvolaniu), tvrdí, že sa na konfrontáciu pred nezávislým súdom sa priam teší, tiež vo vyjadrení z 10.4.2006 (príloha č. 6 k odvolaniu) adresovanom Okresnému súdu Bratislava III, sp. zn.: 12C/122/2005, o vrátenie daru uvádza, že – „Na môj vysoký vek si myslím, že pamäť a myseľ mi ešte dobre slúži, psychický stav je výborný.“ a ďalej napriek svojej údajnej neschopnosti sa vyjadriť, doloženej v roku 2006 na súd v tomto konaní, sa poškodený zúčastnil na pojednávaní vedenom Okresnom súde Bratislava III, 28.11.2007, sp. zn.: 12C/122/2005, kde sa preukázal skôr opak, teda nepamätanie si okolností, nič nepočul, nechápal súvislosti a pod. Vyhýbanie sa procesným úkonom v trestnom konaní jednoznačne vyvoláva pochybnosť o úmysle konania poškodeného, a jeho obave ustať a obhájiť svoje tvrdenia pri konfrontácii so sťažovateľkou a ďalšími svedkami ohľadne okolností darovania vkladných knižiek, podpisu zmlúv, starostlivosti o neho a s písomnými vyhláseniami nižšie uvedených svedkov ohľadne starostlivosti.

Máme za to, že súd pochybil aj v tomto prípade, ak nepreveril opodstatnenosť neúčasti poškodeného na hlavnom pojednávaní a uspokojil sa iba z jeho výpoveďou pred vyšetrovateľom, ktorá však nemôže byť úplná a dostatočná na objasnenie veci bez umožnenia sťažovateľky klásť mu otázky.»

Sťažovateľka ďalej poukázala na svedecké tvrdenia poškodeného o zlej starostlivosti zo strany sťažovateľky, ktorá bola dôvodom jeho odchodu od nej a o ktoré sa podľa vyjadrenia sťažovateľky vo významnej miere opieral aj konajúci súd, a odkázala na vyjadrenia 7 svedkov pripojené v prílohe sťažnosti, ktoré podľa sťažovateľky tieto tvrdenia poškodeného vyvracajú. Podľa názoru sťažovateľky účelovosť týchto tvrdení poškodeného je daná jeho snahou o opätovné získanie bytu, ktorý v minulosti daroval spolu so svojou manželkou sťažovateľke a jej manželovi, čoho dôkazom je podľa sťažovateľky skutočnosť, že po podaní trestného oznámenia podal poškodený 31. mája 2005 aj žalobu o vrátenie daru, pričom svojimi vykonštruovanými tvrdeniami chce preukázať porušenie dobrých mravov. Sťažovateľka napokon dodala, že u poškodeného možno tiež predpokladať, že bol pri svojej výpovedi a písomných vyjadreniach ovplyvnený inými osobami, s ktorými žije v spoločnej domácnosti a ktoré majú záujem o jeho majetok ako dedičia.

Sťažovateľka v rámci svojej argumentácie namietala spôsob vyhodnotenia vykonaných dôkazov svedčiacich v jej prospech, a síce jej výpovede a výpovede jej manžela, ktoré konajúci súd vyhodnotil ako výpovede účelové poukazujúce na snahu vyhnúť sa trestnej zodpovednosti sťažovateľky a vráteniu neoprávneného majetkového prospechu, čo považovala sťažovateľka za zdôvodnenie absolútne nedostatočné. Arbitrárnosť odôvodnenia rozsudku videla sťažovateľka v skutočnosti, že konajúci súd „pri hodnotení dôkazov vychádzal z axiomy, že tvrdeniu sťažovateľky a jej manžela a priori nemôže veriť, lebo sa snaží zbaviť trestnej zodpovednosti, ale tvrdeniam poškodeného, bez ohľadu na ich zmätočnosť a rozpornosť sa veriť musí“. Sťažovateľka dôvodila, že väčšina ňou navrhovaných dôkazov, ktoré mali objasniť okolnosti týkajúce jednak darovania predmetných vkladných knižiek a jednak starostlivosti o poškodeného, bola súdom odmietnutá s odôvodnením, že ich nemožno vykonať (výsluch poškodeného, konfrontácia s poškodeným) a že nie sú pre konanie relevantné (výsluch svedkov), čo považovala sťažovateľka za narušenie spravodlivosti konania a porušenie práv obhajoby.

Sťažovateľka tiež formulovala názor, že v posudzovanom trestnom konaní boli zo strany konajúcich súdov nesprávne právne posúdené zmluvy o pristúpení, ktoré podľa nej predstavujú právny titul nadobudnutia vlastníckeho práva k dotknutým vkladom, a to darovaním. V tomto kontexte poukázala sťažovateľka na to, že konajúce súdy ústavne nesúladným spôsobom interpretovali ustanovenia § 708 až § 715 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Obchodný zákonník“) a v spojitosti s nimi ustanovenia § 628 až § 630 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov upravujúce inštitút darovacej zmluvy. Sťažovateľka ďalej uviedla, že v odôvodnení odsudzujúceho rozsudku absentuje úvaha prezentujúca spôsob, na základe ktorého dospel konajúci súd k jednoznačnému a nepochybnému záveru, že zmluvami o pristúpení sa sťažovateľka nestala vlastníkom vkladov, ale len oprávneným disponentom. Táto skutočnosť podľa sťažovateľky svedčí o porušení zásady spravodlivého procesu vyžadujúcej, aby odôvodnenie rozhodnutia o vine zo spáchania trestného činu zodpovedalo požiadavke preukázania všetkých zákonných znakov trestného činu mimo rozumných pochybností. Sťažovateľka ďalej dôvodila, že z odôvodnenia odsudzujúceho rozsudku objektívne nevyplýva vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na druhej strane. Za podstatný fakt, na ktorý by sa malo podľa názoru sťažovateľky konanie o sťažnosti sústrediť, sťažovateľka považovala skutočnosť, že jej odsúdenie bolo v rozhodujúcej miere založené len na výpovedi poškodeného z prípravného konania, pri ktorej nebolo rešpektované jej právo na obhajobu – zúčastniť sa tohto výsluchu a klásť poškodenému otázky. Sťažovateľka zdôraznila, že poškodený, ktorého výpoveď považoval konajúci súd za kľúčovú, nebol vypočutý na hlavnom pojednávaní a nebol konfrontovaný so sťažovateľkou, pričom pre takýto postup neexistovali legitímne a rozumné dôvody. Sťažovateľka pokračovala v argumentácii poukazujúc na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a uviedla, že pokiaľ je výpoveď podaná svedkom, v jej prípade poškodeným, v „stricto sensu“ spôsobilá podstatným spôsobom podporiť odsúdenie obvineného, je usvedčujúcim svedectvom a záruky čl. 6 ods. 3 písm. d) dohovoru sú aplikovateľné. Dôkazy preto musia byť zásadne vykonané pred obvineným na verejnom pojednávaní na účely ich kontradiktórneho prerokovania a z tejto zásady môžu existovať výnimky len vtedy, pokiaľ to nie je na úkor obhajoby. Je možné opierať sa o výpoveď získanú počas vyšetrovania, obvinený však musí mať primeranú a dostatočnú možnosť poprieť výpoveď buď počas vyšetrovania, alebo počas pojednávania. Ak je odsúdenie založené výlučne a v rozhodujúcej miere na výpovedi osoby, ktorú obvinený nemohol nikdy vypočuť alebo dať vypočuť, práva obhajoby sú skrátené spôsobom, ktorý je nezlučiteľný s čl. 6 dohovoru.

Sťažovateľka vo vzťahu k rozhodovaniu krajského súdu uviedla, že odvolací súd prakticky prevzal závery a argumentáciu prvostupňového súdu, avšak reálne nepreskúmal rozhodujúce otázky predstreté v podanom odvolaní. Takýto postup krajského súdu je podľa názoru sťažovateľky porušením požiadavky odôvodnenia súdneho rozhodnutia implicitne zahrnutého v práve na spravodlivý proces garantovaného čl. 6 ods. 1 dohovoru. Vo vzťahu k napadnutému postupu a uzneseniu najvyššieho súdu dôvodila sťažovateľka analogicky a uviedla, že dovolací súd iba mechanicky prevzal dôvody prezentované okresným súdom a krajským súdom a neposkytol vo svojom rozhodnutí také argumenty, ktoré by svedčili o skutočnom preskúmaní rozhodujúcich otázok predstretých v podanom dovolaní.

V podaní doručenom ústavnému súdu 14. septembra 2011 sťažovateľka v súvislosti s formulovanou námietkou porušenia čl. 6 ods. 3 písm. d) dohovoru poukázala na znalecký posudok z 2. februára 2011, ktorý získala do dispozície nazretím do spisového materiálu

Okresného súdu Bratislava III týkajúceho sa konania sp. zn. 12 C 122/2005 vyhotoveného z podnetu Okresného súdu Poprad, ktorého závery týkajúce sa zdravotného stavu poškodeného sa podľa vyjadrenia sťažovateľky vzťahujú na obdobie počnúc už rokom 2004, teda aj na časové obdobie korešpondujúce prebiehajúcejmu trestnému konaniu vedenému proti sťažovateľke. Znalkyňa v predmetnom znaleckom posudku konštatovala, že „vyšetrením psychických funkcií dospela k záveru, že u menovaného ide o organické /sklerotickým ochorením/ poškodenie mozgových funkcií s obrazom stredne ťažkej demencie. Ide o chronické degeneratívne ochorenie mozgu, ktoré sa v konkrétnom prípade prejavuje prítomnou ťažkou poruchou pamäti, poruchou orientácie a poruchou intelektu. U vyšetovaného je výrazne defektný úsudok a chápanosť. Výrazne u menovaného je v dôsledku degeneratívnych zmien mozgových buniek postihnutá reč, tá je redukovaná na používanie pár slov. Znalkyňa u menovaného zistila tiež výraznú poruchu myslenia v zmysle neschopnosti previesť logické úlohy, konkrétne na otázku znalkyne, aby uviedol význam porekadla, nechápal ani význam položenej otázky.“

Sťažovateľka v tomto kontexte zdôraznila, že konajúce súdy odmietli bez racionálneho zdôvodnenia vykonať ňou navrhovaný kľúčový dôkaz – výsluch poškodeného na hlavnom pojednávaní v konfrontácii s otázkami obhajoby v snahe dokázať, že všetky podania a návrhy poškodeného v trestnom konaní sa nezakladajú na pravde, pretože poškodený nie je a od počiatku nebol duševne spôsobilý posúdiť obsah a dôsledky svojich úkonov.

Vzhlľadom na všetky uvedené skutočnosti sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd nálezom vyslovil porušenie jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práv podľa čl. 6 ods. 1 a 3 písm. d) dohovoru postupom a rozsudkom okresného súdu z 23. novembra 2009 v konaní vedenom pod sp. zn. 1 T 83/2007, postupom a uznesením krajského súdu z 22. apríla 2010 v konaní vedenom pod sp. zn. 2 To 27/2010, postupom a uznesením najvyššieho súdu z 2. februára 2011 v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Tdo 1/2011, predmetné rozhodnutia zrušil a vrátil vec okresnému súdu na ďalšie konanie, priznal jej primerané finančné zadost'učinenie v sume 5 000 €, ako aj úhradu trov právneho zastúpenia, ktoré budú povinné zaplatiť sťažovateľke konajúce súdy spoločne a nerozdielne.

Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 2/2012-47 zo 17. januára 2012 prijal sťažnosť sťažovateľky na ďalšie konanie v časti namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práv podľa čl. 6 ods. 1 a 3 písm. d) dohovoru postupom a uznesením krajského súdu z 22. apríla 2010 v konaní vedenom pod sp. zn. 2 To 27/2010 a postupom a uznesením najvyššieho súdu z 2. februára 2011 v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Tdo 1/2011. Vo zvyšnej časti sťažnosť odmietol pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

Krajský súd vo svojom vyjadrení doručenom ústavnému súdu 2. marca 2012 uviedol, že postup okresného súdu týkajúci sa vykonania dôkazu (prečítanie výpovede svedka poškodeného z prípravného konania) bol súladný s obsahom ustanovenia § 263 ods. 3 písm. a) Trestného poriadku a krajský súd v odvolacom konaní tento postup náležite zdôvodnil poukazom na lekársku správu, podľa ktorej bol poškodený v čase prvostupňového konania „občanom s ťažkým zdravotným postihnutím, ktoré mu bránilo zúčastniť sa hlavného pojednávania“. Podľa vyjadrenia krajského súdu „V danom prípade nešlo v diagnóze poškodeného v spojení s vekom, prípadne o demenciu. Išlo len o problémy mobility“, a tak odvolací súd nemal žiadne pochybnosti o vierohodnosti jeho výpovede z prípravného konania, a to aj s prihliadnutím na „jeho ďalšie aktivity“ a následne vykonané ostatné dôkazy. Krajský súd v závere vyjadrenia uviedol, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania vo veci samej v zmysle § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č 38/1993 Z. z. o organizácii

Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

Najvyšší súd vo svojom liste doručenom ústavnému súdu 22. februára 2012 formuloval stanovisko, v ktorom odmietol tvrdenie sťažovateľky o arbitrárnosti ním prijatého uznesenia dôvodiac, že rozhodnutie dáva primeranú odpoveď na základnú otázku vymedzenú podaným dovolaním, ktorou bola správnosť právneho posúdenia zisteného skutku, a odvolal sa aj na judikát trestnoprávneho kolégia najvyššieho súdu sp. zn. Tpj 32/2007 z 30. mája 2011 obsahujúci právnu vetu, podľa ktorej zmluva o pristúpení ku zmluve o vklade na účte nerieši vlastnícke práva klientov ku vkladu. Najvyšší súd v ďalšom bode poukázal aj na správnosť postupu v zmysle ustanovenia § 263 ods. 3 písm. a) Trestného poriadku upravujúceho možnosť čítania skoršej výpovede svedka z prípravného konania. Ďalej najvyšší súd argumentoval, že skutkové námietky sťažovateľky naznačujúce duševnú nespôsobilosť svedka poškodeného už v čase činu možno kvalifikovať iba ako výhradu k spôsobu hodnotenia jeho prečítaných výpovedí z prípravného konania, keď v otázke vierohodnosti poškodeného zostalo dokazovanie v základnom konaní neúplné s tým, že pokiaľ by vykonané bolo, nebolo by možné jeho výpoveď hodnotiť ako vierohodnú. Podľa najvyššieho súdu tieto skutkové námietky „predstavujú od 1.9. 2011 potenciálne nový dovolací dôvod podľa § 371 ods. 3 Tr. por. – podľa ktorého minister spravodlivosti podá (na podnet) dovolanie aj proti právoplatnému rozhodnutiu vychádzajúcemu zo skutkového stavu, ktorý bol na základe vykonaných dôkazov v podstatných okolnostiach nesprávne zistený alebo ak boli pri zisťovaní skutkového stavu závažným spôsobom porušené ustanovenia, ktorými sa má zabezpečiť objasnenie vecí“.

Podľa názoru najvyššieho súdu v uvedenom kontexte v posudzovanej veci sťažovateľky prichádza do úvahy eventúálne len otázka dostatočného objasnenia veci, nie však to, že by najvyšší súd porušil jej právo na náležité odôvodnenie rozhodnutia ako súčasť práva na spravodlivý proces. V závere svojho listu najvyšší súd vyjadril súhlas s upustením od ústneho pojednávania vo veci sťažovateľky.

Argumentáciu k stanoviskám krajského súdu a najvyššieho súdu formuloval právny zástupca sťažovateľky v podaní doručenom ústavnému súdu 30. apríla 2012. Uviedol v ňom, že sa so stanoviskom krajského súdu nemožno stotožniť, pretože podľa jeho vyjadrenia v pozícii obžalovanej sťažovateľka neustále poukazovala opierajúc sa o reálne dôkazy na duševnú nespôsobilosť svedka poškodeného, na ktorého tvrdeniach bolo v majoritnej časti založené rozhodnutie prvostupňového súdu, ktoré získal konajúci súd len na základe prečítania zápisnice o jeho výpovedi, pri realizácii ktorej nebolo rešpektované právo sťažovateľky byť pri jeho výsluchu a klásť mu otázky. Za takýchto okolností právny zástupca sťažovateľky považoval za neprípustné tvrdiť, že zákonnosť rozhodnutia odvolacieho súdu je založená na preukázaní problémov s mobilitou tohto svedka. Právny zástupca sťažovateľky dôvodil, že odvolací súd sa jej obranou vôbec nezaoberal a iba mechanicky prevzal dôvody rozhodnutia obsiahnuté v rozsudku okresného súdu. Všeobecné súde boli podľa jeho vyjadrenia povinné uskutočniť všetky relevantné opatrenia na preukázanie pravdivosti obrany sťažovateľky, predovšetkým garantovaním jej práva na obhajobu, osobitne práva vypočúvať alebo dať vypočúť svedkov proti sebe a dosiahnuť predvolanie a výsluch svedkov vo svoj prospech za rovnakých podmienok ako svedkov proti sebe podľa čl. 6 ods. 3 písm. d) dohovoru, čo sa však v postupe krajského súdu nestalo. Krajský súd ako súd odvolací vôbec neprihliadol na sťažovateľkou formulované odvolacie dôvody a svoj postoj žiadnym legitímnym spôsobom neodôvodnil, čím podľa názoru právneho zástupcu sťažovateľky porušil aj jej právo na odôvodnenie súdneho rozhodnutia tvoriace súčasť práva na spravodlivý proces garantovaného čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Vo vzťahu k stanovisku najvyššieho súdu právny zástupca sťažovateľky poukázal na formalistický výklad príslušných ustanovení Trestného poriadku obsiahnutý v jeho rozhodnutí, kde podľa názoru právneho zástupcu sťažovateľky najvyšší súd svoje rozhodovanie podriadil jeho nesprávnej zužujúcej interpretácii, čím fakticky odmietol poskytnúť ochranu základným právam sťažovateľky.

Podaním doručeným ústavnému súdu 7. septembra 2012 právny zástupca sťažovateľky oznámil, že sťažovateľka súhlasí s upustením od ústneho pojednávania vo veci samej.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami, ako aj s obsahom súvisiaceho spisu dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Ústavný súd z obsahu sťažnosti a jej príloh, z vyjadrení odporcov a sťažovateľky, ako aj z obsahu príslušného spisového materiálu zistil a zrekapituloval tieto relevantné skutočnosti:

1. Uznesením vyšetrovateľa Policajného zboru z 26. mája 2005 bolo sťažovateľke vznesené obvinenie pre trestný čin sprenevery podľa § 248 ods. 1 a 4 písm. c) Trestného zákona, a to na základe predchádzajúceho trestného oznámenia poškodeného a jeho predchádzajúceho (jediného vykonaného) výsluchu z 21. marca 2005 realizovaného teda ešte pred vznesením obvinenia sťažovateľke, v rámci ktorého sa pred vyšetrovateľom svedok poškodený výslovne zmienil o svojom nepriaznivom zdravotnom stave, pre ktorý bol aj viackrát hospitalizovaný („som vojnový invalid a som ochrnutý na ľavú polovicu tela“). Návrhu sťažovateľky na vykonanie konfrontácie s poškodeným predloženému v rámci prípravného konania vyhovené nebolo a nebola jej poskytnutá ani možnosť konfrontovať svedka poškodeného prostredníctvom svojho obhajcu.

2. Okresný súd rozsudkom sp. zn. 1 T 83/2007 z 23. novembra 2009 uznal sťažovateľku vinnou zo spáchania trestného činu sprenevery podľa § 248 ods. 1 a 4 písm. c) Trestného zákona. V odôvodnení rozsudku poukázal na jednej strane na výpovede sťažovateľky a jej manžela svedčiace v jej prospech, na strane druhej na výpoveď poškodeného z prípravného konania, ktorú ako dôkaz odvolávajúci sa na lekársku správu o imobilite poškodeného vykonal s odkazom na ustanovenie § 263 ods. 3 Trestného poriadku prečítaním zápisnice o jeho výsluchu na hlavnom pojednávaní. Okrem výpovede poškodeného ako na relevantné dôkazy svedčiace v neprospech sťažovateľky okresný súd poukázal na výpovede štyroch svedkov. V odôvodnení rozsudku okresný súd uviedol, že návrh obhajoby vypočúť poškodeného a vykonať jeho konfrontáciu so sťažovateľkou odmietol vzhľadom na zdravotný stav poškodeného, ktorý mu nedovoľuje zúčastniť sa osobne hlavného pojednávania. Vo vzťahu k návrhu obhajoby na vykonanie ďalších dôkazov – konkrétne vypočutie dvoch svedkov „na objasnenie rodinných vzťahov a súvislosti“, okresný súd dôvodil, že ho odmietol, „nakoľko sa týka okolností nepodstatnej pre rozhodnutie o veci samotnej a zrejme svedkovia nie sú až takí dôležití, nakoľko v prípravnom konaní nie sú nikým spomínaní“. Okresný súd kvalifikoval obranu sťažovateľky ako účelovú, vedenú snahou vyhnúť sa trestnej zodpovednosti, ako aj povinnosti vrátenia neoprávneného majetkového prospechu, rovnako hodnotil aj výpoveď manžela sťažovateľky. Okresný súd považoval za preukázanú skutočnosť, že sťažovateľka nadobudla dispozičné právo ku vkladným knižkám patriacim poškodenému a jeho manželke. Na základe výpovede poškodeného a svedkov okresný súd uzavrel, že peniaze na týchto vkladných knižkách mali byť použité pre potreby poškodeného a jeho manželky a až po ich smrti mohla s finančnými prostriedkami, ktoré na vkladných knižkách ostanú, disponovať sťažovateľka. Okresný súd konštatoval, že dokazovaním bolo zistené, že sťažovateľka finančné prostriedky

z vkladných knižiek vybrala bez vedomia a súhlasu poškodeného, za predčasný výber zaplatila náhradu vo vysokej sume, vkladné knižky následne zrušila a časť z týchto finančných prostriedkov použila na kúpu nehnuteľnosti, ktorá nebola určená pre potreby poškodeného. V závere okresný súd zhrnul: „I keď nie je nikde písomne ustanovené, že obžalovaná môže disponovať s peniazmi na vkladných knižkách až po smrti poškodeného, súd nemal dôvod pochybovať o tvrdení poškodeného, že to bolo dojednané ústne. Obžalovaná sa zmluvou o prístupí k zmluve o vklade stala oprávnená disponovať vkladom, ale nestala sa vlastníčkou finančných prostriedkov. Ich vlastníkmi boli manželia M. a po smrti manželky poškodený. Obžalovaná teda nebola oprávnená bez súhlasu poškodeného nakladať s peniazmi z vkladnej knižky ako s vlastnými, a keďže tak urobila, prisvojila si cudziu vec, ktorá jej bola zverená, čím naplnila zákonné znaky skutkovej podstaty trestného činu sprenevery podľa § 248 odsek 1, odsek 4 Tr. zák. (zák. č. 140/1961 Zb.) po subjektívnej a objektívnej stránke.“

3. Prvostupňové rozhodnutie napadla sťažovateľka 20. januára 2010 odvolaním, ktoré obsahovalo argumentáciu totožnú s tou, ktorú formulovala v sťažnosti podanej ústavnému súdu. V odvolaní predostrela sťažovateľka návrh na vykonanie najmä týchto špecifikovaných dôkazov: sťažovateľka žiadala opätovne o vypočutie svedka poškodeného na hlavnom pojednávaní; žiadala o vyhotovenie odborného znaleckého posudku týkajúceho sa svedeckej spôsobilosti poškodeného; ďalej navrhla vypočuť 8 svedkov, ktorých svedectvá mali objasniť jednak okolnosti týkajúce sa sťažovateľkou tvrdeného darovania vkladných knižiek a jednak okolnosti týkajúce sa starostlivosti o svedka poškodeného v čase jeho pobytu u sťažovateľky; sťažovateľka takisto žiadala o vykonanie dôkazu – prečítanie závetu svedka poškodeného, ktoré malo podľa vyjadrenia sťažovateľky preukázať, že sporné finančné prostriedky poškodený v závete vôbec nezmienil, pretože si bol vedomý, že ich v minulosti daroval sťažovateľke.

4. Krajský súd uznesením sp. zn. 2 To 27/2010 z 22. apríla 2010 odvolanie sťažovateľky podľa ustanovenia § 319 Trestného poriadku zamietol dôvodiac, že v intenciách ustanovenia § 317 ods. 1 Trestného poriadku preskúmal zákonnosť a odôvodnenosť všetkých výrokov napadnutého rozsudku, proti ktorým smerovalo odvolanie sťažovateľky, ako aj správnosť postupu konania, ktoré rozsudku predchádzalo, a zistil nedôvodnosť podaného odvolania. Krajský súd konštatoval, že prvostupňový súd vykonal všetky dostupné dôkazy nevyhnutné pre jeho spravodlivé rozhodnutie a rešpektoval pritom zásadu objasňovania okolností svedčiacich v prospech obžalovaného s rovnakou starostlivosťou ako pri objasňovaní okolností svedčiacich v jeho neprospech. Krajský súd odvolávajúc sa na zdravotný stav poškodeného vykonal dôkaz prečítaním jeho svedeckej výpovede z prípravného konania. Krajský súd ďalej poukázal na výpovede troch svedkov svedčiacich v neprospech sťažovateľky, ktorí podľa vyjadrenia krajského súdu vo svojich výpovediach uviedli, že „úmysel manželov M. bol taký, aby obžalovaná s manželom mohli po ich smrti s peniazmi manipulovať a peniaze uložené v banke nesmeli vybrať počas ich života, mali byť použité pre ich potreby“. V nadväznosti na to dodal, že prvostupňový rozsudok podrobne rozoberá aj ďalšie listinné dôkazy, a síce vyjadrenie peňažného ústavu, zmluvy o prístupí, notársku zápisnicu a listy poškodeného adresované sťažovateľke a jej manželovi, z ktorých vyplýva skutočnosť, že sa o poškodeného riadne nestarali a bez jeho vedomia a súhlasu zrušili vkladné knižky. Krajský súd sa stotožnil so záverom okresného súdu o účelovosti obrany sťažovateľky. Citujúc zákonné znenie skutkovej podstaty trestného činu sprenevery podľa § 248 ods. 1 a 4 Trestného zákona krajský súd zhrnul svoje skutkové a právne závery, podľa ktorých podpísaním zmlúv o prístupí vznikol vzťah medzi sťažovateľkou a peňažným ústavom, na základe ktorého mohla ako splnomocnená osoba vyberať vložený vklad, no nemohla s ním disponovať bez súhlasu a

proti vôli vkladateľov, teda poškodeného, pretože podpísaním uvedených zmlúv nedošlo automaticky k vzniku vlastníckeho práva sťažovateľky ku vkladom, ale vlastníkom ďalej ostával poškodený a jeho manželka. Úmyselným konaním si podľa vyjadrenia krajského súdu sťažovateľka prisvojila cudziu vec, pretože konala v rozpore s účelom a vôľou poškodeného, pričom za podklad tohto záveru považoval odvolací súd predovšetkým samotné zmluvy a výpoveď poškodeného, ktorú kvalifikoval ako vierohodnú, korešpondujúcu s celým skutkovým stavom. Krajský súd na vysvetlenie formuloval vlastnú logickú úvahu, v ktorej poukázal na to, že pokiaľ by poškodený s manželkou chceli sťažovateľke finančné prostriedky z vkladných knižiek darovať, nič im v tom nebránilo, pretože sťažovateľke už predtým darovali byt a iné finančné prostriedky. O takejto možnosti prevodu peňazí teda vedeli, ale práve podpísaním zmlúv o pristúpení riešili „určité dochovanie“ s tým, že až v prípade ich smrti sa potenciálny zostatok na vkladných knižkách mal stať vlastníctvom sťažovateľky.

5. Sťažovateľka právoplatné rozhodnutie napadla mimoriadnym opravným prostriedkom – dovolaním, ktoré oprela o dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku, teda že rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku a na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia. V dovolaní sťažovateľka argumentovala závažnými pochybeniami konajúcich súdov, pričom v prvom rade formulovala námietku, že konajúce súdy sa nesprávne, resp. nedostatočne vysporiadali s najdôležitejšou otázkou trestného činu sprenevery, ktorou je otázka vlastníctva, pretože ich závery sú v absolútnom rozpore s vykonaným dokazovaním a právnou úpravou, kde poukázala na zmluvy o pristúpení a právnú úpravu vlastníctva vkladov – hmotnoprávne predpisy o vkladových účtoch, podľa ktorých sa na základe zmlúv o pristúpení stala majiteľom nie vkladných knižiek, ale majiteľom vkladov. V ďalšom bode dôvodila sťažovateľka porušením práva na spravodlivý proces znemožnením možnosti účinnej obrany odvolávajúc sa na skutočnosť, že oznamovateľ a svedok poškodený v jednej osobe, u ktorého podľa názoru sťažovateľky je dôvodná obava z jeho ovplyvnenia (zmanipulovanie treťou osobou) a nedostatku schopnosti objektívne posudzovať skutočnosti (čo sťažovateľka opierala o priloženú lekársku správu), nikdy nebol konfrontovaný s otázkami obhajoby alebo súdu. Sťažovateľka namietala nevyváženosť trestného konania, keď konajúce súdy nebrali do úvahy žiadne z okolností predstretých obhajobou, nevykonali navrhované dôkazy svedčiace v jej prospech, čo podľa jej názoru zabránilo objektívnemu zisteniu skutkového stavu, ktorý konajúce súdy ustálili len na základe tvrdení nepriamych svedkov.

6. Uznesením sp. zn. 2 Tdo 1/2011 z 2. februára 2011 najvyšší súd dovolanie sťažovateľky odmietol podľa ustanovenia § 382 písm. c) Trestného poriadku pre nesplnenie dovolacích dôvodov. Najvyšší súd dôvodil, že námietky sťažovateľky o porušení práva na spravodlivý súdny proces nevypočutím poškodeného v štádiu súdneho konania a nevykonaním všetkých sťažovateľkou navrhovaných dôkazov, čo spôsobilo neobjektívne zistenie skutkového stavu, stoja mimo uplatnený dovolací dôvod zakotvený v ustanovení § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku, preto nebolo možné na ne prihliadať. Najvyšší súd interpretujúc aplikovateľnosť označeného dovolacieho dôvodu uviedol, že v rámci tohto dôvodu možno uplatňovať výlučne námietky právne, avšak nie chyby skutkové, teda nesprávnosť či neúplnosť skutkových zistení.

Najvyšší súd ďalej uviedol, že námietka porušenia práva na spravodlivý proces by mohla byť posúdená iba v kontexte s dovolacím dôvodom podľa ustanovenia § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku (porušenie práva na obhajobu zásadným spôsobom), pretože základnou zložkou označeného práva je aj právo na obhajobu zahŕňajúce možnosť aspoň raz

kontradiktórnym spôsobom vypočúvať svedka, výpoveď ktorého má podstatný význam pre rozhodnutie. Najvyšší súd argumentoval, že z tohto princípu kontradiktórnosti pozná aj samotná judikatúra ESLP výnimky, a jeho dodržiavanie preto nie je absolútne. Takéto výnimky podľa najvyššieho súdu predstavujú situácie upravené v ustanoveniach § 263 ods. 3 písm. a) a b) Trestného poriadku, a preto v konkrétnom prípade sťažovateľky nevypočutie svedka poškodeného na hlavnom pojednávaní, ktorého výpoveď z prípravného konania bola za splnenia podmienok ustanovenia § 263 ods. 3 písm. a) citovaného zákona na hlavnom pojednávaní prečítaná, nie je bez ďalšieho porušením práva obvineného na obhajobu zásadným spôsobom. Ani nevyhovenie návrhom obhajoby na vykonanie dokazovania v celom rozsahu ešte nemožno podľa stanoviska najvyššieho súdu subsumovať pod označený dovolací dôvod. Najvyšší súd na základe uvedeného konštatoval, že nebol naplnený ani dovolací dôvod podľa ustanovenia § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, ktorý síce sťažovateľka v podanom dovolaní výslovne neformulovala, ale ktorým sa musel najvyšší súd i napriek tomu zaoberať, keďže bol identifikovaný samotným obsahom dovolania.

Najvyšší súd skonštatoval, že samotný skutok, tak ako je ustálený v tzv. skutkovej vete prvostupňového rozhodnutia, ktorého správnosť a úplnosť nemôže dovolací súd meniť, zodpovedá tak z hľadiska objektívneho i subjektívneho zákonným znakom skutkovej podstaty trestného činu sprenevery. Najvyšší súd zdôraznil, že ustálený skutok nepochybne vyjadruje skutočnosť, že vklady na vkladných knižkách boli vo vzťahu k sťažovateľke vecou cudzou a že pokrýva aj preukázanie úmyselného zavinenia sťažovateľky, pretože z neho vyplýva jej vedomosť, že s vkladom naložila v rozpore s účelom, pre ktorý jej vzniklo oprávnenie s ním nakladať. Najvyšší súd ako na ťažiskový základ predmetného záveru poukázal na osobitnú časť všeobecných obchodných podmienok príslušného peňažného ústavu, podľa ktorých „banka neskúma vzájomné nároky klientov na peňažné prostriedky na účte a nenesie za tieto nároky alebo iné vzájomné vzťahy klientov žiadnu zodpovednosť“, a preto sťažovateľka uzavretím zmlúv o pristúpení sa stala síce oprávnenou s vkladom disponovať, teda aj finančné prostriedky vybrať z vkladných knižiek a tieto zrušiť, no finančné prostriedky nemohla použiť na iný ako zverený účel.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka v sťažnosti uplatnila námietku porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a na riadne dokazovanie podľa čl. 6 ods. 3 písm. d) dohovoru.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa čl. 6 ods. 3 písm. d) dohovoru každý, kto je obvinený z trestného činu, má právo vyslúchať alebo dať vyslúchať svedkov proti sebe a dosiahnuť predvolanie a výsluch svedkov vo svoj prospech za rovnakých podmienok ako svedkov proti sebe.

Sťažovateľka v odôvodnení sťažnosti ako zásadnú námietku predostrela tvrdenie o porušení svojho práva na riadne dokazovanie takým spôsobom vykonania, podľa jej názoru rozhodujúceho dôkazu – výsluchu svedka poškodeného, ktorým došlo k neprípustnému okliešteniu jej práva na obhajobu. V ďalšej nadväzujúcej rovine sťažovateľka prezentovala argumentáciu o nevyvážení trestného konania, keď konajúce súdy odmietli väčšinu z ňou navrhovaných dôkazov bez toho, aby takéto odmietnutie náležite zdôvodnili.

Napokon sťažovateľka načrtla aj námietky o ústavne nekonformnej interpretácii relevantnej právnej úpravy.

1. K namietanému porušeniu práva na riadne dokazovanie

Požiadavky obsiahnuté v ods. 3 čl. 6 dohovoru predstavujú zvláštne aspekty práva na spravodlivý proces zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru. Do skupiny týchto osobitných trestnoprocesných záruk spravodlivého prerokovania vecí pred súdom zaraďuje judikatúra štrasburských orgánov ochrany práva aj právo na riadne dokazovanie garantované čl. 6 ods. 3 písm. d) dohovoru, ktorého obsahom je právo vypočúvať alebo dať vypočuť svedkov proti sebe, a právo dosiahnuť predvolanie a výsluch svedkov vo svoj prospech za rovnakých podmienok ako svedkov proti sebe. Zo znenia predmetného článku dohovoru vyplýva, že obvinený má:

a) jednak právo byť prítomný a aktívne sa zapájať do výsluchu svedkov proti sebe,

b) jednak právo, aby sa zabezpečil výsluch svedkov, ktorých výpovede by mali byť v jeho prospech; pričom ani jedno z týchto práv nemá absolútny charakter.

K bodu a)

Právo vypočúvať alebo dať vypočúvať svedkov proti sebe (ďalej aj „právo na výsluch svedka“) je ilustráciou princípu rovnosti zbraní vyplývajúceho z práva spravodlivého prerokovania vecí pred súdom a týka sa predovšetkým prípravného konania (kde k výsluchu svedkov dochádza v niektorých prípadoch bez účasti obvineného) a následnej možnosti prečítať takúto svedeckú výpoveď pred súdom na hlavnom pojednávaní. Judikatúra ESLP v zásade nevyklučuje prečítanie svedeckej výpovede z prípravného konania v konaní pred súdom, ale na druhej strane kvalifikuje ako porušenie čl. 6 ods. 3 písm. d) dohovoru v spojení s čl. 6 ods. 1 dohovoru spravidla také prípady, v ktorých je odsúdenie založené len na takto vykonanom dôkaze, čo považuje za znemožnenie vedenia kontradiktórneho súdneho procesu. Prečítanie výpovede svedka z prípravného konania v konaní pred súdom teda na jednej strane nemôže byť samo osebe považované za nezlučiteľné s čl. 6 ods. 3 písm. d) dohovoru, na druhej strane však použitie takejto výpovede ako dôkazu musí byť zlučiteľné s právami obhajoby, ktorých ochrana je predmetom a účelom čl. 6 dohovoru a platí to predovšetkým v prípadoch, keď obvinený nemal príležitosť vypočúvať alebo nechať vypočúvať tohto svedka proti sebe, ktorého výpoveď je pred súdom čítaná, v žiadnom predchádzajúcom štádiu trestného konania (napr. rozhodnutie ESLP Unterpertinger proti Rakúsku z 24. novembra 1986). Konštantná judikatúra ESLP formuluje stanovisko, podľa ktorého k obmedzeniu práva na obhajobu spôsobom nezlučiteľným s čl. 6 dohovoru dochádza predovšetkým vtedy, keď sa odsúdenie zakladá výlučne alebo v rozhodujúcej miere na výpovedi svedka, ktorého obvinený vo fáze vyšetrovania a ani v súdnom konaní nemal možnosť vypočuť alebo dať vypočuť (rozhodnutia

ESLP Van Mechelen a ďalší proti Holandsku z 23. apríla 1997, Balšán proti Českej republike z 18. júla 2006). V tomto kontexte práva obsiahnuté v čl. 6 ods. 3 písm. d) dohovoru sú rozhodovacou praxou ESLP ponímané ako práva obhajoby ako celku, a judikatúra preto považuje za dostatočné, ak bola možnosť vypočúť sporného svedka poskytnutá aspoň obhajcovi obvineného za predpokladu, že tento disponoval všetkými relevantnými informáciami potrebnými pre účinnú realizáciu obhajoby (napr. rozhodnutia ESLP Verdam proti Holandsku z 31. augusta 1999, Vebiu proti Českej republike z 26. júla 2003, Kurup proti Dánsku z 10. júla 1985). Právo na výsluch svedka ESLP interpretuje ako možnosť vyjadriť sa k výpovedi svedka a súčasne možnosť klásť svedkovi otázky, teda ho priamo „vypočúvať“ (napr. rozhodnutia ESLP Hulki Günes proti Turecku z 19. júna 2003, Atanasov proti Macedónsku z 19. apríla 2011). V súvislosti s otázkou existencie prekážok objektívneho charakteru brániacich vykonaniu výsluchu svedka v „súdnej sieni“ ESLP vyslovil, že dohovor zaväzuje príslušné orgány, aby využili tie z dostupných spôsobov alternatívneho vykonania výsluchu, ktoré zachovávajú práva obhajoby v čo najširšej miere (napr. rozhodnutie ESLP Kachan proti Poľsku z 3. novembra 2009). Takisto ESLP upozornil vyzdvihujúc osobitný význam rešpektovania práv obhajoby v trestnom konaní, že obvinenému nemožno odoprieť jeho právo garantované mu čl. 6 ods. 3 písm. d) dohovoru s odkazom na skutočnosť, že vnútroštátne právo pre rozhodnutie o oprávnenosti trestného obvinenia umožňuje použiť „prehlásenie“ uskutočnené v etape pred súdnym prerokovaním prípadu osobami ex post nedostupnými (napr. svedok, ktorého pobyt v čase súdneho pojednávania nie je známy; svedok, ktorý objektívne nie je schopný vypovedať pred súdom a pod.); [pozri napr. rozhodnutie ESLP Fausciana proti Taliansku z 1. apríla 2004].

Aj ústavný súd v rámci svojej rozhodovacej praxe v intenciách čl. 154c ods. 1 ústavy zohľadňuje popísané interpretačné východiská zastrešujúce obsah sťažovateľkou namietaného porušenia čl. 6 ods. 3 písm. d) v spojení s čl. 6 ods. 1 dohovoru (a súčasne čl. 46 ods. 1 ústavy), a preto posúdil, či postup konania v trestnej veci sťažovateľky nevybočoval z takto vymedzených limitov.

Z odôvodnení rozhodnutí konajúcich súdov vyplýva, že odsúdenie sťažovateľky založili na skutkovom zistení o spreneverení cudzích finančných prostriedkov (patriacich poškodenému) vychádzajúcim predovšetkým z tvrdenia poškodeného (ako jediného priameho svedka) o existencii ústneho dojednania, podľa ktorého sťažovateľka síce na základe zmlúv o pristúpení bola oprávnená disponovať s vkladom, avšak s finančnými prostriedkami ako s vlastnými mohla nakladať až po smrti poškodeného. Rozhodnutia okresného súdu a krajského súdu, ale aj samotná podstata posudzovaného skutku (výlučná vôľa poškodeného ako vlastníka finančných prostriedkov určujúca charakter možností sťažovateľky disponovať s jeho finančnými prostriedkami) profilovali výpoveď svedka poškodeného ako rozhodujúci dôkaz viny sťažovateľky.

Keďže výpoveď svedka poškodeného, nevypočutého na hlavnom pojednávaní, vykonaná prečítaním zápisnice o jeho výsluchu z prípravného konania bola určujúcim a kľúčovým dôkazom („déterminante“) pre odsúdenie sťažovateľky, bolo povinnosťou konajúcich súdov postupovať nanajvýš opatrne a podrobiť postup prísnemu preskúmaniu spoľahlivosti tohto dôkazu vrátane rešpektovania pevných procesných záruk vzhľadom na vysoký stupeň rizika, ktorý dôkaz takéhoto charakteru so sebou prináša.

Ústavný súd preto z hľadiska požiadavky rešpektovania všetkých aspektov spravodlivosti trestného konania skúmal, či spomínané riziko konajúce súdy vyvážili inými faktormi zaručujúcimi korektnosť a spravodlivosť posudzovaného trestného konania. Úlohou

ústavného súdu v tomto kontexte nebolo hodnotenie zhromaždených dôkazov, na ktorých súdy založili svoje rozhodnutie, ale preskúmanie, či posudzované súdne konanie ako celok vrátane spôsobu vykonávania dôkazov bolo spravodlivé.

Všetky dôkazy by mali byť v zásade vykonávané za prítomnosti obvineného na verejnom pojednávaní pre účely ich kontradiktórneho prerokovania, kde sú dôkazy predložené pred obvineného ku kontradiktórnej diskusii (rozhodnutie ESLP Barberá, Messegué a Jabardo proti Španielsku zo 6. decembra 1988). Ako už bolo povedané, z tohto pravidla akceptuje výnimky aj judikatúra štrasburských orgánov ochrany práva a počíta s nimi i samotný Trestnoprocený kódex, avšak za predpokladu rešpektovania práva na obhajobu.

Podľa ustanovenia § 263 ods. 3 písm. a) Trestného poriadku zápisnica o výpovedi spoluobžalovaného alebo svedka sa môže prečítať (okrem iných zákonne vymedzených situácií) aj vtedy, ak bol výsluch vykonaný spôsobom zodpovedajúcim ustanoveniam tohto zákona a taká osoba zomrela alebo sa stala nezvestnou, pre dlhodobý pobyt v cudzine alebo na neznámom mieste nedosiahnuteľnou, alebo ochorela na chorobu, ktorá natrvalo alebo na dlhší čas znemožňuje jej výsluch, alebo ak sa taká osoba ani na opätovné predvolanie súdu k výsluchu bez dôvodného ospravedlnenia nedostaví a jej predvedenie bolo neúspešné; ak ide o výpoveď svedka, u ktorého bol v čase jeho výpovede v prípravnom konaní, ktorá sa má prečítať, dôvodný predpoklad, že na hlavnom pojednávaní ho nebude možné vypočuť, možno jeho výpoveď prečítať len vtedy, ak bol o úkone riadne upovedomený obvinený, a ak má obhajcu, jeho obhajcu.

Prvoradou povinnosťou súdov bolo teda preveriť, či existoval opodstatnený dôvod na to, aby bolo od výsluchu svedka poškodeného na hlavnom pojednávaní upustené, teda náležite zistiť, či neprítomnosť tohto svedka bolo možné naozaj ospravedlniť (obdobne pozri rozhodnutie ESLP Al-Khawaja a Tahery proti Spojenému kráľovstvu z 15. decembra 2011). Svedok poškodený bol v rámci vedeného trestného konania vypočutý iba raz, a to v rámci prípravného konania pred vznesením obvinenia sťažovateľke. Po následnej žiadosti sťažovateľky o vykonanie konfrontácie s daným svedkom predloženej v priebehu prípravného konania bolo pre potreby prípravného konania predložené „Oznámenie o zdravotnom stave“ z 12. decembra 2006 vystavené ošetrojúcou lekárkou svedka poškodeného, v ktorej sa na základe jeho žiadosti táto vyjadrila, že „z vážnych zdravotných dôvodov je neschopný teraz ani v budúcnosti zúčastniť sa vypočutia – konfrontácie ohľadom hnutel'ného aj nehnuteľného majetku“, a stanovisko obdobného charakteru vystavila ošetrojúca lekárka na základe žiadosti svedka poškodeného aj v rámci etapy prvostupňového súdneho konania 4. marca 2008. V danom kontexte sťažovateľka v rámci uplatneného odvolania z 19. januára 2010, kde (okrem iného) žiadala o riadne vypočutie svedka poškodeného na hlavnom pojednávaní, upozornila odvolací súd na relevantnú skutočnosť, a síce, že svedok sa (poškodený)m, napriek spomínaným lekárskeým správam o jeho nepriaznivom zdravotnom stave, osobne zúčastnil (28. novembra 2007) súdneho pojednávaní v inej občianskoprávnej veci prerokovávanej Okresným súdom Bratislava III. Krajský súd ako súd odvolací však tak závažnej informácii vyvolávajúcej minimálne pochybnosti o existencii relevantných dôvodov na uplatnenie výnimky zo zásady ústnosti konania a priameho oboznámenia sa sudcu s dôkazmi („principio del' immutabilita del' giudice del' dibattimento“) nevenoval žiadnu pozornosť, a teda sa s ňou nijako nevysporiadal, čím podľa názoru ústavného súdu vážne narušil spravodlivú rovnováhu konania v neprospech sťažovateľky.

Oveľa závažnejším negatívnym faktorom, pokiaľ ide o zákonné požiadavky citovaného ustanovenia Trestného poriadku, bola skutočnosť, že preukázateľne existovala prekážka

predvídaná dotknutou právnou úpravou [§ 263 ods. 3 písm. a) Trestného poriadku], ktorá vylučovala možnosť prečítania výpovede svedka poškodeného z prípravného konania na hlavnom pojednávaní. Počas výpovede v prípravnom konaní sa totiž svedok poškodený pred vyšetrovateľom výslovne zmienil o charaktere svojho nepriaznivého zdravotného stavu a s tým súvisiacou opakovanou hospitalizáciou. Uvedené skutočnosti spolu so skutočnosťou vysokého veku svedka poškodeného zakladali dôvodný predpoklad (o ktorom hovorí citované ustanovenie Trestného poriadku), že na hlavnom pojednávaní ho nebude možné vypočuť. Pretože išlo o výsluch vykonaný pred vznesením obvinenia sťažovateľke, nebola o tomto úkone (ani jej právny zástupca) nijakým spôsobom upovedomená.

Najzávažnejšou z pohľadu prezentovanej judikatúry štrasburských orgánov ochrany práva je však skutočnosť, že sťažovateľke možnosť „vypočuť“ tohto určujúceho svedka obžaloby nebola nikdy poskytnutá.

V ďalšej rovine ústavný súd sústredil svoju pozornosť na sťažovateľkou predstretú otázku spoľahlivosti výpovede dotknutého svedka poškodeného, vo vzťahu ku ktorej zdôraznila, že nebola napriek jej opakovaným a zdôvodneným výhradám prednášaným už od počiatku vedeného trestného konania konajúcimi súdmi vyriešená.

Okresný súd a krajský súd vo svojich rozhodnutiach uviedli, že nemali dôvod neveriť tvrdeniam svedka poškodeného a že jeho výpoveď považovali za hodnovernú a presvedčivú, sťažovateľka však argumentovala, že práve naopak, existovali okolnosti signalizujúce duševnú nespôsobilosť svedka poškodeného riadne vypovedať, na základe ktorých tvrdení sťažovateľka navrhovala na posúdenie jeho svedeckej spôsobilosti pribratie znalca.

Ústavný súd konštatuje, že v súvislosti s otázkou svedeckej spôsobilosti svedka poškodeného vzhľadom na informácie týkajúce sa jeho osoby, jednak tie, na ktoré sťažovateľka v rámci svojej obrany upozorňovala (vyjadrenia svedka poškodeného, ktoré si podľa názoru sťažovateľky odporovali navzájom a ktoré odporovali aj niektorým vyjadreniam vypočutých svedkov; domnienka o možnosti manipulácie svedka poškodeného vzhľadom na jeho duševný stav zo strany tretej osoby), ale predovšetkým tie, o ktorých existovali v spisovom materiáli pripojené relevantné listinné podklady – „Prepúšťacia správa“ zo 4. apríla 2003 obsahujúca informácie o psychiatrickou vyšetrení svedka poškodeného so stanovenou diagnózou („nespecif. organická porucha osobnosti po poškodení a dysf. mozgu, delirium nasadujúce na demenciu...“), bolo úlohou konajúcich súdov postupovať s osobitnou starostlivosťou, tieto závažné informácie náležite preveriť a v kontexte výsledkov týchto zistení vyhodnotiť hodnovernosť výpovede svedka poškodeného, resp. jeho spôsobilosť riadne vypovedať. Konajúce súdy však situáciu podcenili, tak závažné signály prešli mlčaním a nevenovali im žiadnu pozornosť, ktorá tak ako preukazuje listinný dokument predložený ústavnému súdu sťažovateľkou, bola absolútne na mieste (znalecký posudok z 2. februára 2011 o duševnom stave svedka poškodeného, v ktorom znalec kvalifikoval jeho psychický stav ako tak závažný, že vylučuje schopnosť menovaného previesť objektívne, racionálne a správne akýkoľvek právny úkon, a súčasne navrhol pozbaviť ho spôsobilosti na právne úkony).

V intenciách prezentovanej judikatúry teda možno skonštatovať, že na strane sťažovateľky, ktorá nemala v žiadnej fáze konania možnosť konfrontovať či už osobne alebo prostredníctvom svojho obhajcu kľúčového svedka obžaloby, u ktorého navyše obhajobou prezentované závažné informácie spochybňujúce spoľahlivosť jeho výpovede neboli nijakým spôsobom súdom preverené, došlo ku skráteniu práv obhajoby spôsobom nezlučiteľným s obsahom čl. 6 ods. 3 písm. d) dohovoru, čím bola sťažovateľka pripravená o spravodlivé konanie garantované čl. 6 ods. 1 dohovoru. Navyše, na vykonanie dôkazu prečítaním výpovede

svedka poškodeného z prípravného konania na hlavnom pojednávaní zjavne nebola splnená jedna z obligatórných podmienok, ktoré požadoval aj samotný Trestný poriadok.

K bodu b)

Právo na spravodlivý proces zaručené čl. 6 ods. 1 dohovoru zahŕňa právo, aby každá strana (trestného) súdneho konania mala primeranú možnosť obhajovať svoju záležitosť pred súdom za podmienok, ktoré ju podstatne neznevýhodňujú v pomere k druhej strane (rozhodnutie ESLP Szwabowicz proti Švédsku z 30. júna 1959).

V rámci garancií práva na obhajobu v prípade uplatnenia návrhu obvineného na výsluch svedka v jeho prospech má byť tento návrh posudzovaný kritériom užitočnosti takéhoto dôkazu pre rozhodnutie, pričom konajúci súd nie je povinný takémuto návrhu bezpodmienečne vyhovieť. Adekvátna obhajoba pred súdom nevyžaduje predvolanie a výsluch každého svedka, ktorého navrhla obhajoba, je však potrebné vždy posúdiť, či nevypočutie svedkov alebo nevykonanie iných dôkazov nestavia obvineného ako účastníka konania do jasne nevýhodnejšej pozície v porovnaní so stranou obžaloby (pozri rozhodnutia ESLP Engel a ostatní proti Holandsku z 8. júna 1976; De Haes a Gijssels proti Belgicku z 24. februára 1997). V prípade odmietnutia návrhu obvineného na výsluch svedka je konajúci súd povinný toto odmietnutie v rámci zásady spravodlivého súdneho procesu riadne zdôvodniť (napr. rozhodnutia ESLP Vidal proti Belgicku z 22. apríla 1992, Sgarbi proti Taliansku z 21. októbra 2008, Köktas proti Nemecku z 13. septembra 2011). Takisto treba poukázať na skutočnosť, že ESLP v rámci svojej rozhodovacej činnosti už konštatoval porušenie čl. 6 ods. 3 písm. d) dohovoru v prípadoch, v rámci ktorých obvinenému súd nepovolil ani jedného alebo väčšinu z ním navrhovaných svedkov v jeho prospech na úkor rovnováhy a rovnosti medzi stranou obžaloby a obhajoby (napr. rozhodnutie ESLP Vaturi proti Francúzsku z 13. apríla 2006). Článok 6 ods. 3 písm. d) dohovoru teda neukladá povinnosť predvolať všetkých svedkov, ale jeho cieľom je zabezpečiť rovnosť prostriedkov (rozhodnutie ESLP Pisano proti Taliansku z 24. októbra 2002).

Z obsahu spisového materiálu vyplýva, že sťažovateľka v rámci prvostupňového konania navrhovala vypočutie troch svedkov vo svoj prospech, ktorí mali súdu objasniť charakter relevantných rodinných vzťahov a ostatných podstatných súvislostí, ako aj vykonanie ďalších dôkazov (oboznámenie sa s okolnosťami dedičského konania po manželke svedka poškodeného, v rámci ktorého podľa vyjadrenia sťažovateľky neboli sporné finančné prostriedky na vkladných knižkách predmetom dedičského konania; prečítanie závetu svedka poškodeného, do ktorého podľa vyjadrenia sťažovateľky svedok poškodený sporné finančné prostriedky na vkladných knižkách nezahrnul) a, samozrejme, priame vypočutie svedka poškodeného. Prvostupňový súd prečítal zápisnicu z prípravného konania o výsluchu svedka poškodeného, zo svedkov navrhnutých obžalobou svedčiacich v neprospech sťažovateľky vypočul na hlavnom pojednávaní 3 svedkov, pričom sa nijako nevysporiadal s námietkami sťažovateľky o možnej účelovosti výpovede jedného z týchto svedkov vzhľadom na jeho pomer k veci. Okresný súd takisto prečítal zápisnicu o výpovedi štvrtého svedka obžaloby, ktorého výsluch bol vykonaný len v rámci prípravného konania a o ktorého vykonaní nebola sťažovateľka v prípravnom konaní nijako oboznámená, a teda ho nemala nikdy možnosť konfrontovať či už osobne, alebo prostredníctvom svojho obhajcu. Zo sťažovateľkou navrhovaných svedkov vykonal výsluch jedného z nich, pričom jeho výpoveď vzhľadom na jeho pomer k osobe sťažovateľky (manžel sťažovateľky) považoval za účelovú, rovnako ako výpoveď sťažovateľky. Vo vzťahu k zvyšným dvom svedkom navrhovaným sťažovateľkou súd skonštatoval, že „Tento dôkaz súd tiež odmietol, nakoľko sa týka okolnosti nepodstatnej pre

rozhodnutie o veci samotnej a zrejme svedkovia nie sú až takí dôležití, nakoľko v prípravnom konaní nie sú nikým spomínaní“, z obsahu spisu však jasne vyplýva, že sťažovateľka o vypočutie týchto svedkov v rámci prípravného konania žiadala.

V podanom odvolaní sťažovateľka žiadala opätovne o vypočutie svedka poškodeného na hlavnom pojednávaní, ďalej navrhla vypočuť 8 svedkov, ktorí mali objasniť jednak okolnosti týkajúce sa sťažovateľkou tvrdeného darovania vkladných knižiek, jednak okolnosti týkajúce sa otázky starostlivosti o svedka poškodeného v čase jeho pobytu u sťažovateľky, a takisto žiadala o vykonanie dôkazu – prečítanie závetu svedka poškodeného, ktorý mal podľa vyjadrenia sťažovateľky potvrdzovať darovanie vkladných knižiek sťažovateľke. Krajský súd považoval výpoveď svedka poškodeného za jednoznačnú a súčasne podporenú výpoveďami 3 svedkov navrhnutých obžalobou svedčiacich v neprospech sťažovateľky, z ktorých dvaja boli vypočutí v rámci prvostupňového konania a jeden len v rámci prípravného konania. Výpoveď štvrtého svedka obžaloby, u ktorého sťažovateľka namietala hodnovernosť jeho výpovede pre jeho pomer k veci, krajský súd z uvedeného okruhu svedkov svedčiacich v neprospech sťažovateľky bez bližšieho zdôvodnenia vypustil. Výpoveď sťažovateľky (ktorú podporovalo svedectvo jedného z ňou navrhnutých svedkov – manžel sťažovateľky) hodnotil ako účelovú. Ďalej krajský súd poukázal na skutkové zistenia o negatívnych ľudských vzťahoch medzi poškodeným a sťažovateľkou, ktoré považoval za preukázané výpoveďami spomínaných 3 svedkov, ako aj listinnými dôkazmi (listy poškodeného adresované sťažovateľke). Krajský súd nijako podrobnejšie nevysvetlil, z akých dôvodov nebolo vyhovené návrhom sťažovateľky na vykonanie dokazovania, iba formálne skonštatoval, že „Okresný súd vykonal všetky dostupné dôkazy nevyhnutné na jeho rozhodnutie, riadiac sa pritom zásadou, že s rovnakou starostlivosťou treba objasňovať okolnosti svedčiace proti obžalovanému, ako aj okolnosti, ktoré svedčia v jeho prospech a vykonal dôkazy tak, aby mohol spravodlivo rozhodnúť.“.

Spravodlivosť konania si v posudzovanom prípade sťažovateľky vyžadovala, aby sa aj jej ponúkol primeraný priestor brániť sa presne a účinne. Odhliadnuc od zmlúv o pristúpení, na ktoré ako na listinné dôkazy poukazovali obe strany, a výpovede priameho svedka poškodeného, čomu sa ústavný súd venoval v bode a), z hľadiska jednoduchého aritmetického ponímania na jednej strane boli krajským súdom ako vykonané dôkazy zohľadnené výpovede 3 nepriamych svedkov navrhnutých obžalobou svedčiacich v neprospech sťažovateľky, kde u jedného z nich boli práva obhajoby skrátene neakceptovateľným spôsobom (výsluch svedka vykonaný len v prípravnom konaní bez poskytnutia možnosti sťažovateľke „vypočúvať“ svedka), a listinné dôkazy, prevažne písomné prejavy svedka poškodeného, ktorých relevancia je vzhľadom na okolnosti uvedené v bode a) spochybnená. Priestoru, ktorý bol poskytnutý sťažovateľke, zodpovedá výsluch jedného z ňou navrhovaných svedkov, ku ktorého relevancii sa však krajský súd v odôvodnení svojho rozhodnutia nijako nevyjadril (a teda ho nevyhodnotil), zvyšným návrhom sťažovateľky na vykonanie dôkazov vyhovené nebolo, no s touto skutočnosťou sa krajský súd v odôvodnení rozhodnutia nijako argumentačne nevysporiadal. Takto zistený aritmeticky vyjadrený pomer síl za súčasnej absencie dostatočného zdôvodnenia zamietnutia návrhov sťažovateľky na vykonanie dôkazov a porušenia práv obhajoby v prípade jednej zo svedeckých výpovedí v neprospech sťažovateľky potvrdzuje nerovnováhu konania a je nezlučiteľný so zásadou spravodlivého súdneho procesu v zmysle čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd prijal preto záver, že strana obhajoby bola obmedzená nakoľko, že sťažovateľka bola aj z uvedeného hľadiska pripravená o spravodlivé konanie, ktoré by prebiehalo v duchu plného práva na obhajobu a princípu „rovnosti zbraní“.

2. K námietkam neústavnej interpretácie relevantnej právnej úpravy

Pokiaľ ide o argumentáciu sťažnosti obsahujúcu námietky o protiústavnej interpretácii relevantnej právnej úpravy Obchodného zákonníka a Občianskeho kódexu, v ktorej konajúce súdy s podporou stanoviska dovolacieho súdu uzavreli, že zmluva o pristúpení ku zmluve o vklade na účte nerieši vlastnícke práva klientov ku vkladu, je ústavný súd toho názoru, že ju nemožno považovať za arbitrámu. Právny záver, že pristúpenie k zmluve o vklade bez ďalšieho ešte neznamená, že vlastník finančných prostriedkov previedol vlastnícke právo k nim na prístupujúcu osobu, totiž dovolací súd náležite podporil odkazom na ustálenú judikačnú prax.

Vychádzajúc zo všetkých čiastkových záverov ústavný súd kvalifikuje postup krajského súdu ako inštančne nadriadeného prvostupňového súdu, ktorého povinnosťou bolo poskytnúť ochranu sťažovateľke garantovaným právam vyplývajúcim z ústavy a dohovoru ako ústavne neudržateľný, odporujúci obsahu čl. 46 ods. 1 ústavy a nekonformný so zárukami vyplývajúcimi z čl. 6 ods. 1 a 3 písm. d) dohovoru, a preto skonštatoval ich porušenie, tak ako to je uvedené vo výroku tohto nálezu. Rovnaký záver platí aj vo vzťahu k postupu najvyššieho súdu, ktorému ako súdu dovolaciemu prislúchala ex offi povinnosť preskúmať otázku rešpektovania práva na obhajobu a poskytnúť ochranu v prípade jeho porušenia, čo sa napriek zisteniam ústavného súdu nestalo.

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti a svojim rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím boli porušené práva alebo slobody, takéto rozhodnutie zruší. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie.

Keďže ústavný súd konštatoval porušenie označeného základného práva sťažovateľky zaručeného ústavou a práv sťažovateľky zaručených dohovorom, tak ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia, v zmysle § 56 ods. 2 a 3 písm. b) zákona o ústavnom súde rozhodnutia krajského súdu a najvyššieho súdu zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie, v ktorom je krajský súd viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto rozhodnutí (§ 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde).

Sťažovateľka v sťažnosti žiadala aj o priznanie finančného zadosťučinenia v sume 5 000 €, ktoré odôvodnila postupom konajúcich súdov odporujúcim jej základným právam, ktoré jej podľa vlastného vyjadrenia spôsobili nemajetkovú ujmu spočívajúcu v spôsobených psychických útrapách, znevážení dobrého mena a nákladoch na svoju ochranu.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojim rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Ústavný súd pri rozhodovaní otázky priznania finančného zadosťučinenia aplikoval zásadu spravodlivosti, zohľadnil konkrétne okolnosti prípadu a zároveň sa riadil úvahou, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je len zmiernenie ujmy pocitovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou. Vyslovenie porušenia garantovaných práv sťažovateľky postupom a rozhodnutiami oboch konajúcich súdov, zrušenie napadnutých rozhodnutí a vrátenie veci krajskému súdu na ďalšie konanie predstavujú vo svojom súhrne podľa názoru ústavného súdu dostatočné zavŕšenie poskytnutej ústavnoprávnej ochrany a vytvárajú reálny predpoklad i pre garantovanie

ústavne konformnej ochrany práv sťažovateľky v ďalšom konaní pred všeobecnými súdmi, preto jej požadované primerané finančné zadost'učinenie nepriznal.

Sťažovateľka prostredníctvom svojho právneho zástupcu žiadala, aby jej ústavný súd priznal náhradu trov konania pred ústavným súdom, ktorých výšku špecifikovala sumou 1 356,05 €.

Pri stanovení výšky priznanej náhrady trov právneho zastúpenia sťažovateľky vychádzal ústavný súd z ustanovení § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) s tým, že predmet konania pred ústavným súdom (konanie o sťažnosti v zmysle čl. 127 ústavy) je v zásade nevyjadriteľný v peniazoch a je nezameniteľný s primeraným finančným zadost'učinením alebo s hodnotou predmetu sporu, o ktorom sa koná pred všeobecným súdom (napr. I. ÚS 129/03, III. ÚS 11/05, III. ÚS 142/06).

Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby v roku 2011 v konaní pred ústavným súdom sa určí ako 1/6 z výpočtového základu (t. j. zo sumy 741 €), čo predstavuje sumu 123,50 € a hodnota režijného paušálu sumu 7,41 €.

Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby v roku 2012 v konaní pred ústavným súdom sa určí ako 1/6 z výpočtového základu (t. j. zo sumy 763 €), čo predstavuje sumu 127,16 € a hodnota režijného paušálu sumu 7,63 €.

Ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu trov právneho zastúpenia za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2011 (prevzatie a príprava zastúpenia sťažovateľky, podanie sťažnosti) a za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2012 (vyjadrenie k stanoviskám krajského súdu a najvyššieho súdu), čo celkovo predstavuje sumu 374,16 €.

K tomu bolo potrebné pripočítať dvakrát režijný paušál vo výške 7,41 € a jedenkrát režijný paušál vo výške 7,63 €, čo predstavuje sumu 396,61 €. Keďže právny zástupca sťažovateľky je platcom DPH, priznal jej ústavný súd náhradu trov právneho zastúpenia v celkovej sume 475,93 €. Zohľadniac pomer zodpovednosti konajúcich súdov je z uvedenej sumy povinný zaplatiť jej krajský súd 317,28 € a najvyšší súd 158,65 €, a to na účet jej právneho zástupcu (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.